

RĪGAS VĒSTURISKĀ CENTRA SAGLABĀŠANAS UN ATTĪSTĪBAS PADOME

2020. gada 19. februārī

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde (NKMP) Rīgā, Pils ielā 22 – 105

345. sēdes PROTOKOLS

Sēdē piedalās: Padomes locekļi: A.Kronbergs, J.Asaris, V.Brūzis, A.Kušķis, J.Zilgalvis, J.Dambis, D.Baltiņa, I.Purmale, A.Lapiņš

G.Princis, U.Bratuškins

Projektu pārstāvji:

L.Zemīte, F.Pitens, M.Gailis, Z.Gaile – Vāgnera nama Rīgā atjaunošanas priekšlikums;

J.Jankovskis, O.Salputra – projekts Matīsa ielā 86, Rīgā

Sēdi vada: A.Kronbergs

Sēdi protokolē: A.Rupenheite

Sēdi atklāj: 14.00

1.

Padomes 345. sēdes darba kārtība (pielikums nr. 1)

Padome apstiprina darba kārtību.

2.

Padomes 346. sēde

Padomes 346. sēdi sasaukt 2020. gada 4. martā plkst. 14:00.

3.

Vāgnera nama Vāgnera ielā 4 Rīgā attīstība; lerosinātājs: M.Gailis, Z.Gaile, NKMP.

M.Gailis, Rīgas Riharda Vāgnera biedrības valdes priekšsēdētājs, informē par projektu. Izstrādāts likumprojekts par nama Vāgnera ielā 4 nodošanu Rīgas Riharda Vāgnera biedrības rīcībā. Likumprojekts ir izskatīts Saeimā otrajā lasījumā un tuvākajā laikā varētu tikt pieņemts, jo nav bijuši nekādi iebildumi. Līdz ar to Rīgas Vāgnera biedrībai 10 gadu laikā ir jāpiesaista līdzekļi ēkas atjaunošanai. Biedrībai ir divi patroni – Latvijas valsts prezidents Egils Levits un Vāgnera mazmazmeita Eva Vāgnere Paskjē, kam prezentēts sagatavotais makets. Tiek aktīvi strādāts pie finansējuma piesaistes nama atjaunošanai un ir cerības, ka varētu tikt piesaistīts finansējums gan no Vācijas fondiem, tajā skaitā no Vācijas valdības. Projektēšana jau norit trešo gadu. Pamatideja ir atjaunot Vāgnera laika teātri, papildinot ar Vāgnera muzeju, meistarklasēm. Plānots, ka 5 gadu laikā varētu īstenot projektu.

Z.Gaile informē par Vāgnera nama vēsturi, attīstību un ēkas attīstības priekšlikumu. Tiek prezentēts īpašs interaktīvs makets, lai to varētu pārvietot, tajā skaitā uz Vāciju projektā iesaistītajiem.

Vāgnera nama attīstības projekts balstīts uz trīs personībām – nama attīstītājs Oto Hermanis fon Fītinghofs-Šēls, arhitekts Kristofs Hāberlands, komponists Vilhelms Rihards Vāgners.

Rekonstrukcija plānota, pamatojoties uz izpētes materiāliem, kuros ietverti arī aculiecinieku stāsti par Vāgnera laika zāli.

Projekta gaitā plānotā attīstība ietver galveno jautājumu par iespēju atgriezties pie arhitekta Kristofa Hāberlanda fasādes risinājuma, ņemot vērā, ka ēkai ir bijušas vēlāka laika pārbūves (piemēram, kad teātris pārcēlās, pēc arhitekta Fon Hāgena projekta veidots jauns pirmais stāvs, bēniņu stāvs).

Informē par I.Lancmaņa viedokli, kas atbalsta K.Hāberlanda fasādes atjaunošanu.

A.Lapiņš uzdod jautājumu par orķestra bedres veidošanu – kādēļ tā tiek veidota no jauna, vai tāda nebija oriģināli?

Projektētāji informē, ka bija orķestra bedre, bet nav precīzi zināms, kāda tā bija, jo risinājums ir sarežģīts dēļ gruntsūdeņiem. Arī tagad tā būs jāveido praktiski ūdenī, atrodot piemērotāko risinājumu. Visticamāk, orķestra bedre bija zem skatuves.

U.Bratuškins vērš uzmanību lifta gabarītiem, vai tas neapgrūtinās gājēju kustību.

Projektētāji informē par lifta izmēriem un pamato lifta nepieciešamību – cilvēku lifts un mēbeļu, mūzikas instrumentu nepieciešamībai.

D.Baltiņa uzdod jautājumu par muzeja izvietojumu.

Z.Gaile informē, ka visa ēka būs kā muzejs, bet atsevišķi ēkā var būt muzejs bēniņu stāvā, kas būtu piemērotākā vieta. Šobrīd ir maz artefaktu, tomēr pamazām tiek iegūts plašāks materiāls.

A.Kušķis uzdod jautājumu par bēniņu zāles izgaismojumu.

Projektētāja informē par vēsturiskajiem logiem fasādēs. Bēniņos iespējams veidot lukarnas.

Saistībā ar fasādes atjaunošanu, pamatojoties uz veikto izpēti, ir I.Dirveika priekšlikumi par papildus zondāžu veikšanu. Kopumā artefakti ir maz, tādēļ tiks veiktas šīs fasādes zondāžas, lai iegūtu vairāk informācijas. Iekštelpās tiks pētīti iespējamie balkonu nospiedumi, kad tiks izņemti pārsegumi.

G.Princis: Uzskatu, ka sniegtā prezentācija atspoguļo ambīciju Rīgu vienā kultūras un vēstures jomā atgriezt Eiropas kartē. Šie centieni ir atbalstāmi, tādēļ konceptuāli atbalstu šo iniciatīvu tālākajai attīstībai. Motivācija un iestrādes ir saprotamas un pieņemamas.

J.Dambis: Ēkai ir interesanta tapšanas vēsture, kā arī stāsts par pārmaiņām tajā ir ļoti ieinteresējošs. 1782. gadā, K.Hāberlanda projektētais teātris atklāts publikas lietošanai. Jau 1799. gadā pēc balles nama deju zāles grīda bija ielikusies. 1816. gadā nepieciešams atjaunot deju zāles grīdas parketu. 1818. gadā deju zāles griestos parādās lielas plaisas. 1851. gadā no griestiem nokrīt Frankfurte pie Mainas pirktais lielais kroņlukturis. Kultūras pieminekļa statuss šai ēkai bijis jau kopš 1948. gada.

Pēc piedāvātā projekta realizācijas tas nebūs tikai teātris, bet arī stāsts par Rīgas centra attīstību. Vēl virkne fakti tiks atklāti - gan par ēkas būvniecību, gan attīstību un problēmām. Izteikti nozīmīgākais periods ir laiks, kad ēkā bija teātris. Turklāt Vāgnera vārds piešķir simbolisku nozīmi. Tieši šis ir iemesls nerīkoties tradicionāli, kad tiek saglabāta dabā esošā substance un uzslāņojumi, necenšoties atgriezties uz sākotnējo un pirmatnējo. Lai iedzīvinātu sākotnējo funkciju, jābūt arī ēkas ārējam tēlam, kas par to stāsta. Tieši ēkas sākuma periods ir bijis tik nozīmīgs, ka dod tiesības atgriezties uz pirmatnējo fasādi. Zondējot un pētot detalizētāk ēku, pēdas no arhitektūras risinājuma tiks atklātas un diezgan precīzi varēs noteikt proporcijas. Uzskatu, ka iecere ir apsveicama un atbalstāma, īpaši tādēļ, ka ēka bija no kultūras apertes izkritusi. Kādu laiku ēkā tika izvietota bibliotēka, bet kad šī funkcija vairs nebija nepieciešama, radās iespēja uzsākt ēkas atjaunošanu. 1979. gadā tika pieprasīts ēku nodot Kultūras ministrijai. 1988. gada 1. oktobrī restaurācijas zālē notika pirmais koncerts, bet šīs ēkas atjaunotās kultūras funkcijas mūžs nebija ilgs. Jau drīz, sakarā ar kopumā sliktu ēkas tehnisko stāvokli, tā sāka meklēt jaunus saimniekus.

Ēka ir nozīmīga, piedāvājums ir simpātisks un dod cerību, ka tā tiks atgriezta kultūrai ar spilgtu piepildījumu. Detaļas vēl tiks izvērtētas institūcijās, tajā skaitā par saglabājamām vērtībām.

A.Lapiņš: Atbalstu plānojuma un iekšējā iekārtojuma priekšlikumu. Esmu uzmanīgs pret fasādes risinājumu, jo lai īstenotu vēsturisko fasādi, nepieciešams mainīt logailas. Esošā fasāde ir grezna historisma laika fasāde un pieņemama kompozīcijā. Uzskatu, ka iespējams veidot jumta izbūves. Rūpīgi jādombā, cik ļoti atgriezties kādā periodā fasādes izveidē.

D.Baltiņa: Ļoti atbalstāma pieeja ēkas restaurācijai – veids kā reflektēt ar kultūras mantojuma teorētiskajiem jautājumiem. Risinājums apliecina kultūras mantojuma vērtības definēšanu, domājot par vēsturisko aspektu, ēkas vēsturisko vērtību un nozīmi, nevis tikai sekojot ēkas funkcijas nepieciešamībai mūsdienās. Izšķiršanās par to, pie kura laika atgriezties. Argumenti ir pamatoti, lai par labu lemtu K. Hāberlanda fasādes risinājumam. Simpatizē attieksme censties pēc iespējas izpētīt objektu, veikt zondāžas un pamatot katru izvēli.

J.Asaris: Paļaujos uz arhitektoniskās izpētes veicēju profesionalitāti, kas pamato K. Hāberlanda fasādes atjaunošanu.

Svarīgi apzināties, ka objekts atrodas starp Rīdzenes upi un vaļņiem, tādēļ iespējami 15. – 16. gadsimta atradumi. Jautājums par orķestra bedri un ģeoloģiskiem apstākļiem arī jāņem vērā, projekta gaitā. Kopumā atbalstu risinājumu attīstībai.

A.Kušķis: Ēka ir kultūras piemineklis un parāda tā laika kultūras dzīves norises. Projekts paredz ne tikai substances atjaunošanu, bet arī funkcijas atjaunošanu, veiksmīgi līdzsvarojot saglabāšanu un attīstību.

Iespējams, varētu pat runāt par nemateriālo mantojumu saistībā ar Vāgnera fenomenu Rīgā.

Jautājums par lifta tehnisko risinājumu un iespējamiem gabarītiem, paplašinot telpu, kas vēl ir pārskatāms.

J.Zilgalvis: Pievienojos paustajiem viedokļiem un uzskatu, ka objekta atjaunošanas filosofija prasa atgriezties uz K.Hāberlanda fasādes risinājumu kā visa projekta nozīmīgu sastāvdaļu.

V.Brūzis: Lai lemtu par to, kura fasāde atjaunojama, jāanalizē ēkas elementi. Ēkā galvenais vēsturiskais elements ir divstāvu

portāls. Pēc tam ir bijuši citi pārveidojumi plaknes daļās, kur, piemēram, mazie lodziņi ir likvidēti. Uzskatu, ka jautājums, pie kura risinājuma atgriezties, ir analīzes jautājums. Piekrītu, ka tiktu atjaunots portāls pilnā augstumā un skaistumā, kas raksturo K.Häberlanda arhitektūru. Vēl nepieciešams apsvērt, vai logi jāaizmūrē, vai jāatjauno.

U.Bratuškins: Pārliecinoša koncepcija. Nepieciešamas argumentētas atbildes uz konkrētiem jautājumiem – kādi ir pierādījumi precīza zīmējuma ģenerēšanai. Noteikti jāveic detalizēta izpēte, lai iegūtu kopainu un gala lēmumu pieņemt, kad ir zināmi šie izpētes rezultāti. Simpātiski šķiet atjaunot ēkas fasādi sākotnējā izskatā, bet ja tā ir tikai romantiska improvizācija, kā ir bijis, tad ir arī argumenti, ka vēlāka laika uzslāņojumi arī ir vērtīgi, ja neizdodas iegūt pierādījumus sākotnējai fasādei.

M.Gailis norāda, ka šobrīd svarīgi saņemt konceptuālu piekrišanu risinājuma attīstībai. Zondāžas un izpētes var ienest nelielas korekcijas par detaļām, kuras var atkārtoti izvērtēt.

J.Dambis: jautājums par ēkas tēlu ir ļoti svarīgs tieši projekta sākuma stadijā. Ideja tiek prezentēta Vācijā un citur pasaulē, tādējādi piesaistot finansējumu. Finansējuma devējiem ir svarīgi redzēt ēkas sākotnējo tēlu, jo tas ziedotājus aizkustina un uzrunā. Ja ir runa par vēsturiskā tēla un funkcijas atjaunošanu, tad nepieciešams iegūt sākotnējo izskatu. Ja saglabājamā vērtība ir arī uzslāņojumi, tad risinājumā jārisina šo liecību atspoguļošana.

Projekta gaitā ir steiga, jo šis ir pirmais gadījums, kad Saeima tik pārdomāti vērtē tīpašuma nodošanu sabiedrības interešu grupas rokās, dodot 10 gadus jaunajam tīpašniekam projekta realizēšanai. Ja tas netiks īstenots, tad tīpašums ar visiem ieguldījumiem tiks nodots atpakaļ valstij.

G.Princis: kopējā nostāja ir atbalstoša, protams, saglabājot ekspertu diskusiju par detaļām, kas tiks risinātas projekta gaitā.

I.Purmale: pievienojos izteiktajiem viedokļiem par atbalstu projekta attīstībai. Simpātiska šķiet atgriešanās pie sākotnējā risinājuma, vēl jo vairāk, ja tas saistīts ar iespēju piesaistīt finansējumu.

A.Kušķis: Ja ir iespēja, ka var tikt īstenots sākotnējais risinājums, tad izpēte ir nepieciešama, pretējā gadījumā nav nepieciešams veikt šādas izpētes un tērēt tam līdzekļus.

Padome balso par lēmumu: Padome atzinīgi vērtē un atbalsta iesniegto Vāgnera nama Vāgnera ielā 4 Rīgā atjaunošanas koncepcijas priekšlikumu, ietverot principiālos risinājumus (plānojums, funkcija u.c.).

Par: 9 - A.Kronbergs, J.Asaris, V.Brūzis, A.Kušķis, J.Zilgalvis, J.Dambis, D.Baltiņa, I.Purmale, A.Lapiņš;

Pret: 0;

Atturas: 0.

Padomes lēmums: Padome atzinīgi vērtē un atbalsta iesniegto Vāgnera nama Vāgnera ielā 4 Rīgā atjaunošanas koncepcijas priekšlikumu, ietverot principiālos risinājumus (plānojums, funkcija u.c.).

Padome balso par lēmumu: Padome atbalsta Vāgnera nama Vāgnera ielā 4 Rīgā fasādes atjaunošanas koncepciju, kas balstīta uz ideju par sākotnējā teātra fasādes atjaunošanu (arhitekts K.Häberlands) vēsturiskajā veidolā, balstoties uz rūpīgu fasādes izpēti un zondāžu.

Par: 7 - A.Kronbergs, J.Asaris, A.Kušķis, J.Zilgalvis, J.Dambis, D.Baltiņa, I.Purmale;

Pret: 0;

Atturas: 2 - V.Brūzis, A.Lapiņš.

Padomes lēmums: Padome atbalsta Vāgnera nama Vāgnera ielā 4 Rīgā fasādes atjaunošanas koncepciju, kas balstīta uz ideju par sākotnējā teātra fasādes atjaunošanu (arhitekts K.Häberlands) vēsturiskajā veidolā, balstoties uz rūpīgu fasādes izpēti un zondāžu.

4.

Dzīvojamās mājas pārbūvei Matīsa ielā 86, Rīgā

Projektētājs informē par aktuālo, pārstrādāto risinājumu. Likvidēta pagraba ieeja, logi gala fasādē, veidots fasādes risinājums funkcionālisma stilā, ieeja ēkā joprojām ir no pagalma puses. Gala fasādei veidota parapeta siena, kas var kalpot kā ugunsmūris, ja nepieciešams.

Tiek prezentēts arī alternatīvs risinājums – atsauce uz koka arhitektūru, jo vēsturiski bijusi koka ēka. Pakāpienveida fasādes princips veidots, lai būtu interesantāka apbūve un atsauce uz esošo apbūvi.

V.Brūzis: iesniegtais risinājums ir izskatīts būvvaldē un var tikt atbalstīts, nepieciešams Padomes lēmums.

A.Lapiņš: iesniegtais risinājums var tikt attīstīts, galvenais jautājums vēl par dzegas risinājumu, bet kopumā atbalstāms risinājums.

Padome balso par lēmumu: Atbalstīt iesniegto dzīvojamās ēkas Matīsa ielā 86, Rīgā, pārbūves risinājumu.

Par: 6 – V.Brūzis, I.Purmale, A.Kušķis, J.Zilgalvis, A.Kronbergs, A.Lapiņš;

Pret: 1 - J.Dambis;

Atturas: 2 – J.Asaris, D.Baltiņa.

Padomes lēmums: Atbalstīt iesniegto dzīvojamās ēkas Matīsa ielā 86, Rīgā, pārbūves risinājumu.

J.Dambis: balsojumā atturos, jo uzskatu, ka alternatīvais prezentētais risinājums ir labāks, iederīgs apkārtējā vidē un veidots mūsdienīgās arhitektūras formās, salīdzinot ar sākotnēji piedāvāto risinājumu.

Sēdi slēdz plkst. 15:45

Sēdi vadīja:

A.Kronbergs

Sēdē piedalījās:

J.Asaris

J.Dambis

V.Brūzis

A.Kušķis

J.Zilgalvis

A.Lapiņš

D.Baltiņa

I.Purmale

Sēdi protokolēja

A.Rupenheite